ПЕРЕДУМОВИ ТА ПОТРЕБИ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО ШАХТАРСЬКИХ ГРОМАД

справедлива трансформація Львівсько-Волинського вугільного басейну

Резюме дослідження

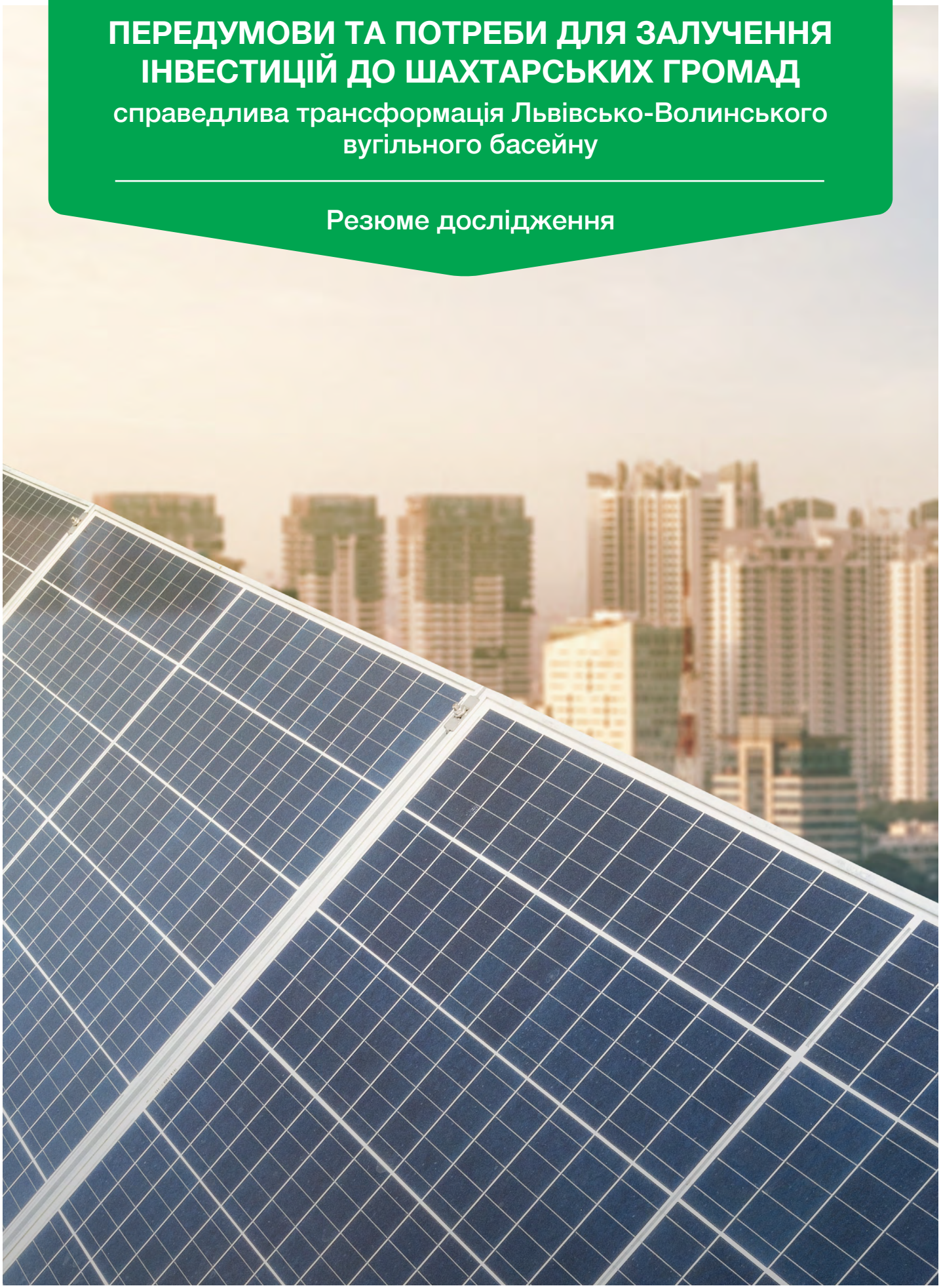

Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action
GERMANWATCH
екодія ecoaction.org.ua
АЛЬТЕРНАТИВА правозахисний центр
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
знизу-вгору народна правотворча ініціатива

Загальною метою дослідження є визначення інвестиційних можливостей, що сприятимуть справедливій трансформації шахтарських громад та енергетичному переходу України загалом, а також розробка рекомендацій для національного, регіонального та місцевого рівнів влади щодо шляхів диверсифікації та декарбонізації економіки шахтарських громад.

Дослідження проводилося в громадах Львівської (Шептицька, Белзька, Великомостівська) та Волинської (Нововолинська, Поромівська та Литовезька) областей з метою визначення їх потенціалу щодо сприяння справедливій трансформації та розвитку відновлюваної енергетики та енергоефективних технологій, подальшій кластеризації економіки та появі нових ланцюгів постачань обладнання для відновлюваної енергетики.

Основні рекомендації

Забезпечення диверсифікації та декарбонізації економіки шахтарських громад на підставі запровадження на їх території виробництва елементів обладнання відновлюваної енергетики потребує:

На рівні державної влади:

- визначення чіткого графіку закриття вугледобувних підприємств із врахуванням загальнодержавної цілі відмови від вугілля в електрогенерації до 2035 року; оновлення Плану закриття вугледобувних підприємств з визначенням чіткої послідовності та термінів;
- продовження імплементації вимог та цілей ЄС щодо вдосконалення кліматичної політики, розвитку відновлюваних джерел енергії та забезпечення енергоефективності (наприклад, визначення енергетичних спільнот та умов їх створення), а також забезпечення стимулювання розвитку інфраструктури альтернативних палив (в тому числі зарядних станцій);
- перегляду та оновлення планувальних та стратегічних документів щодо реалізації принципів справедливої трансформації вугільних регіонів з врахуванням повномасштабної військової агресії рф та необхідності ліквідації її наслідків із обов'язковим залученням представників громадянського суспільства:
    1. Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів до 2030 року;
    2. Концепції і Програми реформування вугільної галузі.
- задля забезпечення реалізації Державної цільової програми справедливої трансформації, слід передбачити джерела фінансування, субвенцій, трансфертів до бюджетів нижчих рівнів для виконання заходів із соціально-економічної підтримки вугільних монопрофільних громад, які б передбачали стабільні інвестиції у створення і розвиток підприємств малого та середнього бізнесу, диверсифікації економічної діяльності громад, перепрофілювання окремих об'єктів колишніх вугільних підприємств, перенавчання працівників вугільної галузі, тощо;
- розроблені програми з модернізації та трансформації вугільних громад повинні піддаватися постійному моніторингу та оцінюванню за допомогою системи контрольних індикаторів (які враховували б не лише економічний аспект розвитку галузі, розвиток громади, а й соціальну компоненту, екологічну та показники стійкості розвитку;

- розроблення державних механізмів стимулювання виробництва зеленої енергії, для створення умов розвитку розподіленої генерації, яка може стати запорукою енергетичної безпеки держави;
- розроблення механізму державної підтримки використання виробничих вузлів та елементів обладнання генерації зеленої енергії;
- створення реєстру компаній, які, втративши виробничі потужності в росії та Китаї, могли б відновити діяльність в частині виробництва елементів відновлюваної енергії у вугільних громадах Львівської та Волинської областей;
- створення можливостей передачі в оренду виробничих споруд вугільних підприємств, що знаходяться в податковій заставі, для релокованого бізнесу;
- забезпечення доступу потенційних інвесторів до науково обґрунтованих оцінок інвестиційних потоків та джерел фінансування відновлення енергетичного сектору та розвитку енергомашинобудування елементів та вузлів відновлюваної енергетики;
- запровадження страхування ризиків, пов'язаних з діяльністю інвесторів щодо розвитку виробництва елементів обладнання відновлюваної енергетики;
- удосконалення механізмів передачі шахтного майна у комунальну власність;
- посилення контролю за нецільовим витрачанням бюджетних коштів, передбачених на заходи з трансформації вугільних громад.

На рівні регіональної влади:

- включення заходів із справедливої трансформації до планів заходів стратегій розвитку громад та забезпечення їхнього фінансування;
- визначення інвестиційної привабливості регіону та вугільних громад, визначення сильних сторін та можливостей формування виробничих ланцюгів, вузлів та елементів для відновлюваної енергетики на виробничих потужностях вугільних підприємств, що підпадають під програму трансформації;
- забезпечення промоції регіонів та громад щодо наявних виробничих конкурентних переваг та можливостей виробництва обладнання відновлюваної енергетики;
- забезпечення ефективної комунікації з Держенергоефективності та надання організаційної підтримки при відкритті офісів декарбонізації, діяльність яких має забезпечити створення "подушки енергетичної безпеки" регіону (визначення та використання потенціалу заміщення традиційних видів палива, альтернативне теплозабезпечення, високоефективна когенерація, виробництво біогазу та біометану);
- забезпечення контролю за проведенням енергоаудиту та енергоменеджементу в територіальних громадах на об'єктах комунальної власності;
- проведення заходів щодо популяризації енергоефективності, підвищення обізнаності в сфері енергоефективності для населення, органів влади, підприємств тощо;
- проведення тренінгів для представників органів влади територіальних громад з найбільш актуальних тем щодо залучення інвестицій, реалізації програм з енергоефективності та впровадження енергоменеджменту та енергомоніторингу.

На рівні громади:

- розробки або оновлення діючого інвестиційного паспорту, де мають бути виокремлено інвестиційні пріоритети: найконкурентніші та перспективні види діяльності з особливим акцентом на виробництво елементів обладнання відновлюваної енергетики;
- покращення інвестиційного іміджу громади, її представленості на спеціалізованих сайтах;
- здійснення оцінки інвестиційної привабливості об'єктів шахтної інфраструктури, розміщених у громадах та її розміщення;
- формування спеціалізованих баз даних для інвесторів з точки зору потенціалу громад щодо диверсифікації економіки вугільних громад, зокрема для запровадження локального виробництва елементів обладнання відновлюваної енергетики;
- забезпечення функціонування окремого структурного підрозділу або фахівця у складі іншого, який виконуватиме функції енергоменеджера;
- проведення інформаційних кампаній щодо необхідності реалізації енергоощадної поведінки, забезпечення встановлення засобів обліку витрат паливно-енергетичних ресурсів у комунальних закладах;
- проведення регулярного енергоменеджменту в бюджетних та комунальних закладах;
- забезпечення модернізації систем опалення та тепломодернізації будівель, встановленню систем припливно-витяжної вентиляції з рекуперацією;
- приведення об'єктів шахтної інфраструктури (будівель) у відповідність до сучасних вимог до будівель – підприємств, що використовуються для виробництва елементів обладнання відновлюваної енергетики у якості виробничих цехів та складських приміщень.
- перенавчання, перекваліфікації, отримання нових знань з орієнтацією на потреби працівників у сфері виробництва елементів обладнання відновлюваної енергетики;
- сприяння формуванню енерговідповідальної поведінки мешканців громади (проведення тренінгів, хакатонів для молоді, інформаційних кампаній та ін.);
- покращення стану загальної логістичної та дорожньої інфраструктури громад (покращення якості покриття доріг, розвиток дорожньої інфраструктури, засобів розміщення та харчування).

Даний документ був підготовлений в межах проєкту «Нова енергія - сприяння діалогу для сталого розвитку українських вугільних регіонів», який реалізується партнерськими організаціями Germanwatch, Центром екологічних ініціатив «Екодія», Луганським обласним правозахисним центром «Альтернатива» за підтримки Федерального міністерства економіки та захисту клімату Німеччини у співпраці з Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Цей документ не обов'язково відображає погляди уряду Німеччини. Відповідальність за зміст документу несуть виключно автори дослідження.